
Reziliența sistemului financiar în 2023

Eugen Rădulescu
Direcția stabilitate financiară

Agendă

- Contextul internațional
- Situația macroeconomică din România
- Sectorul bancar românesc
- Concluzii și perspective

Opiniile exprimate în cadrul acestei prezentări sunt ale autorului, nu reflectă poziția oficială a Băncii Naționale a României și nu implică sau angajează în niciun fel această instituție.

**Contextul internațional: episoade de turbulențe
pe piețele americană și europene**

Episoadele recente de dificultate financiară ale unor instituții importante nu au condus la apariția riscului sistemic

- Lumea finanțelor internaționale a traversat recent câteva episoade dramatice: falimentele unor bănci importante în SUA (Silicon Valley Bank, Signature Bank și First Republic Bank) sau dificultățile Credit Suisse în Europa, rezolvate prin preluarea de către UBS

Falimentul Lehman Brothers → incomparabil ca dimensiune și consecințe!

	Lehman Brothers	SVB	Signature Bank	First Republic Bank
Tipul băncii	investiții	comercială	comercială	comercială
Poziție	4	16	29	14
Număr angajați	25000	8550	2250	7200
Active totale (mld. USD)	640	210	110	230
Rezolvarea crizei	Faliment - lichidare	Vânzare active către First Citizens Bank și HSBC UK	Vânzare active către Flagstar Bank	Vânzare active către JPMorgan Chase

Sursa: FDIC, site-urile băncilor

Schimbare de paradigmă în cazul noilor falimente bancare (1)

Răsunătoarele falimente ale băncilor din SUA și dificultățile Credit Suisse au consemnat o serie de premiere:

▶ **Silicon Valley Bank** este prima bancă majoră care intră în faliment ca urmare a **riscului de piață** – până la cazul Lehman Brothers, care a intrat în colaps în special pe fondul unei probleme de lichiditate, se considera faptul că numai problemele de solvabilitate au capacitatea de a determina falimentul unei instituții de credit

▶ Problemele pe care le-a avut **Silicon Valley Bank** au survenit inclusiv pe fondul expunerilor pe titluri de stat americane, active considerate fără risc → într-adevăr aceste active nu au risc de credit, însă administrarea neadecvată poate atrage pierderi majore

▶ Depozitele **Silicon Valley Bank** au fost acoperite în totalitate de către autoritățile americane, în contextul în care depozitele anumitor clienți ai băncii ajungeau chiar și la câteva sute de milioane de dolari și în condițiile în care plafonul de garantare al FDIC este de 250 000 dolari.

Schimbare de paradigmă în cazul noilor falimente bancare (2)

Răsunătoarele falimente ale băncilor din SUA și dificultățile Credit Suisse au consemnat o serie de premiere:

- ▶ Problemele **Credit Suisse**, o bancă emblematică la nivel european, au fost legate de **capitalizare** și persistau de mai mulți ani – spre deosebire de accepțiunea generală cu privire la faptul că instituțiile de credit sunt foarte profitabile, faimoasa bancă elvețiană nu a reușit să convingă investitorii internaționali să își orienteze plasamentele către aceasta astfel încât să își rezolve problemele structurale de capitalizare
- ▶ Investitorii cu expuneri pe alte elemente de capital de nivel I (AT1) în cadrul **Credit Suisse** au marcat o pierdere de 100% în urma preluării de către UBS – investitorii în astfel de instrumente vor reconsidera riscurile aferente, accepțiunea generală până în prezent fiind că riscul asociat investițiilor în instrumente de tip (AT1) nu este atât de ridicat
- ▶ La declinul rapid al băncii **Credit Suisse** au contribuit și declarațiile unora dintre acționari – pe viitor analizele de risc ar putea investiga într-o manieră mai profundă calitatea acționariatului instituțiilor de credit

Schimbare de paradigmă – efectele digitalizării asupra fenomenului de “bank run”

Silicon Valley Bank – colapsul băncii din martie 2023, a fost amplificat de digitalizare prin două canale principale:

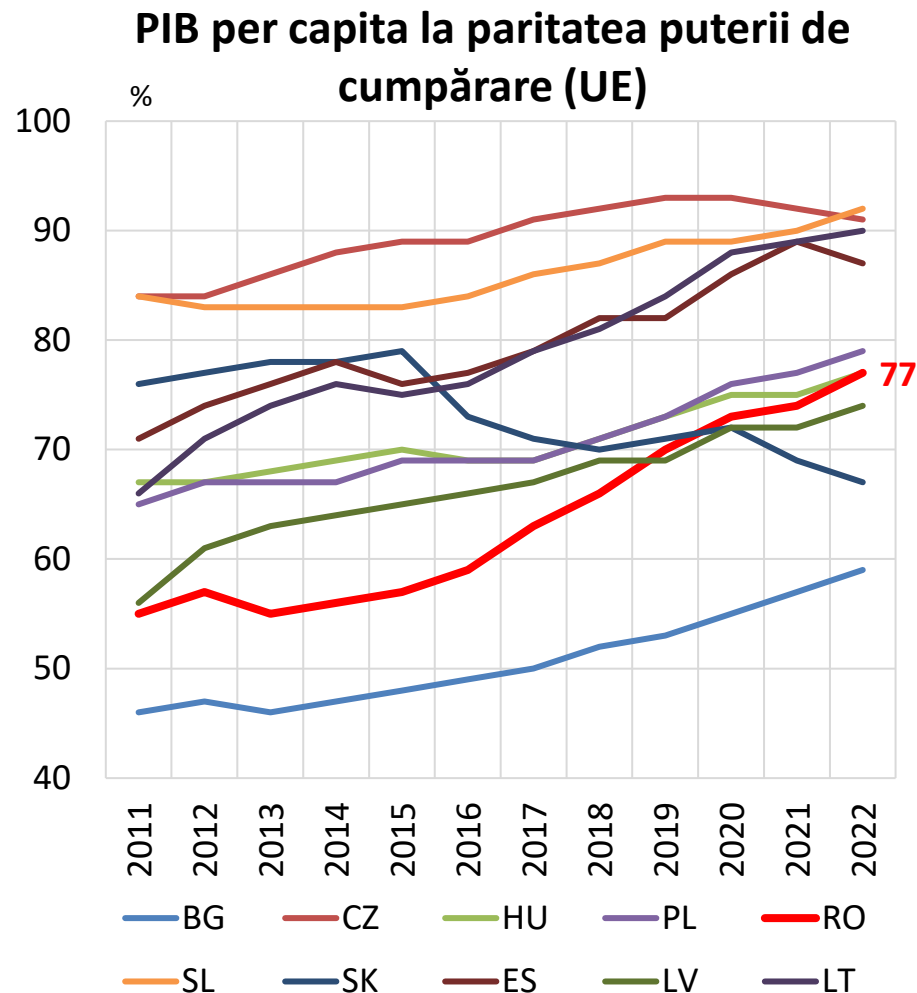
- ▶ **Înrăutățirea bruscă a sentimentului pieței**, inclusiv ca o consecință a răspândirii rapide a știrilor negative prin canalele de *social media*
- ▶ **Platformele de *online banking*** care facilitează retragerile bruște ale depozitelor

➔ SVB a pierdut **25% din depozite** în câteva ore (42 mld. USD) pe 9 martie 2023, în condițiile unui model de finanțare bazat pe companii nefinanciare (în special din domeniul IT) cu sume ce depășeau plafonul asigurat de FDIC în proporție de 90%.

➔ Decizia autorităților de a garanta toate depozitele = implicații pe termen lung, va fi dificil de a rezolva **problema de hazard moral** creată prin această măsură

**Situația macroeconomică: creșterea continuă,
dar dezechilibrele structurale se mențin**

Bunăstarea, măsurată prin PIB/capita (PPC), a crescut într-un ritm susținut în România, pe parcursul ultimului deceniu

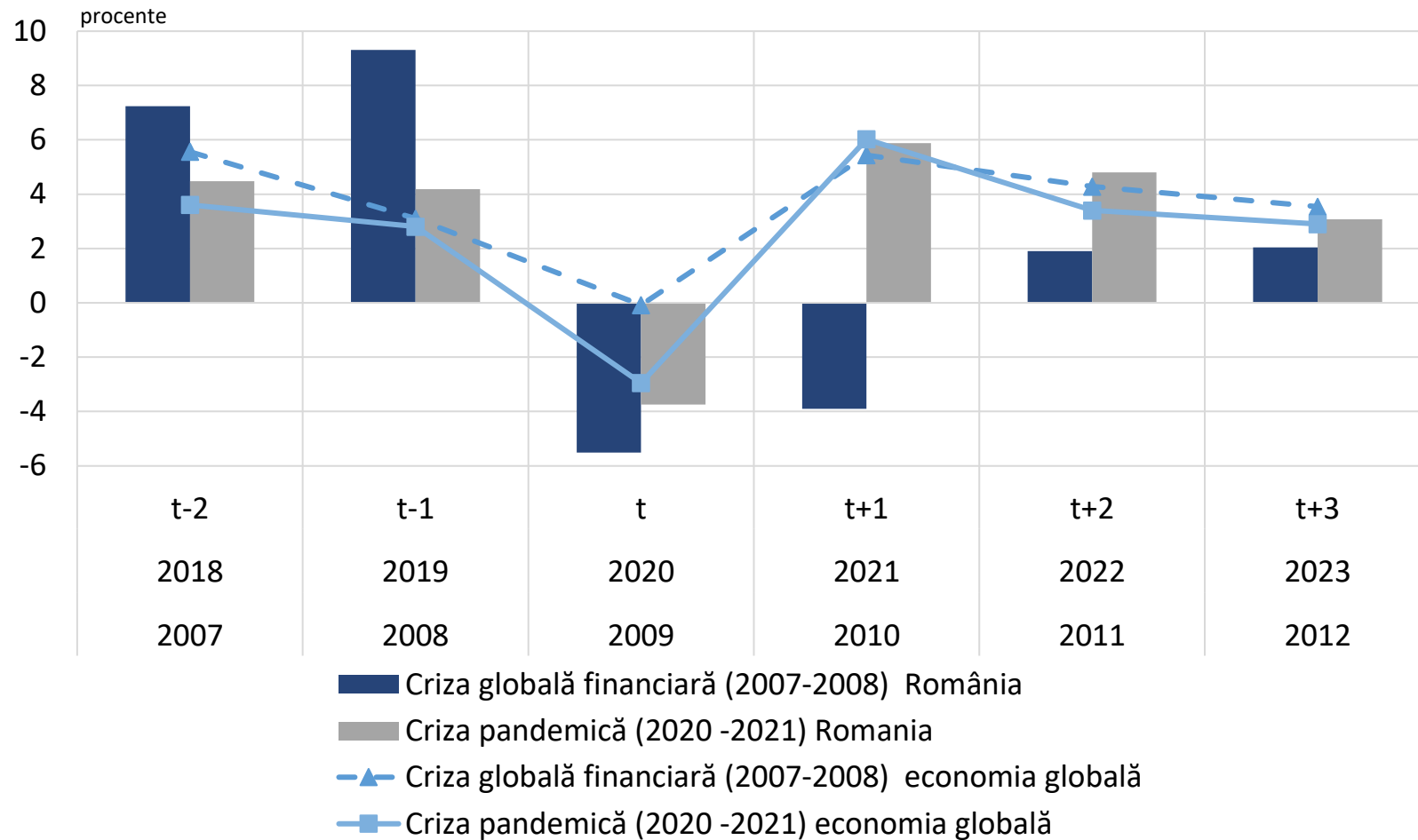

Sursa: Eurostat

- Treceam prin cea mai fastă perioadă economică a României și avem cel mai ridicat nivel al PIB din istorie – există premise să se atingă nivelul de **1600 mld. lei** în 2023
- Decalajele de bunăstare au fost **diminuate semnificativ** – am recuperat mult atât față de media UE, cât și comparativ cu țările vecine → creștere de 22 puncte procentuale în perioada 2011 – 2022, până la **77% din media UE** (la egalitate cu Portugalia și Ungaria și aproape de Polonia, cu 79%)

Creșterea economică în contextul celor două episoade recente: criza financiară globală și pandemia COVID-19

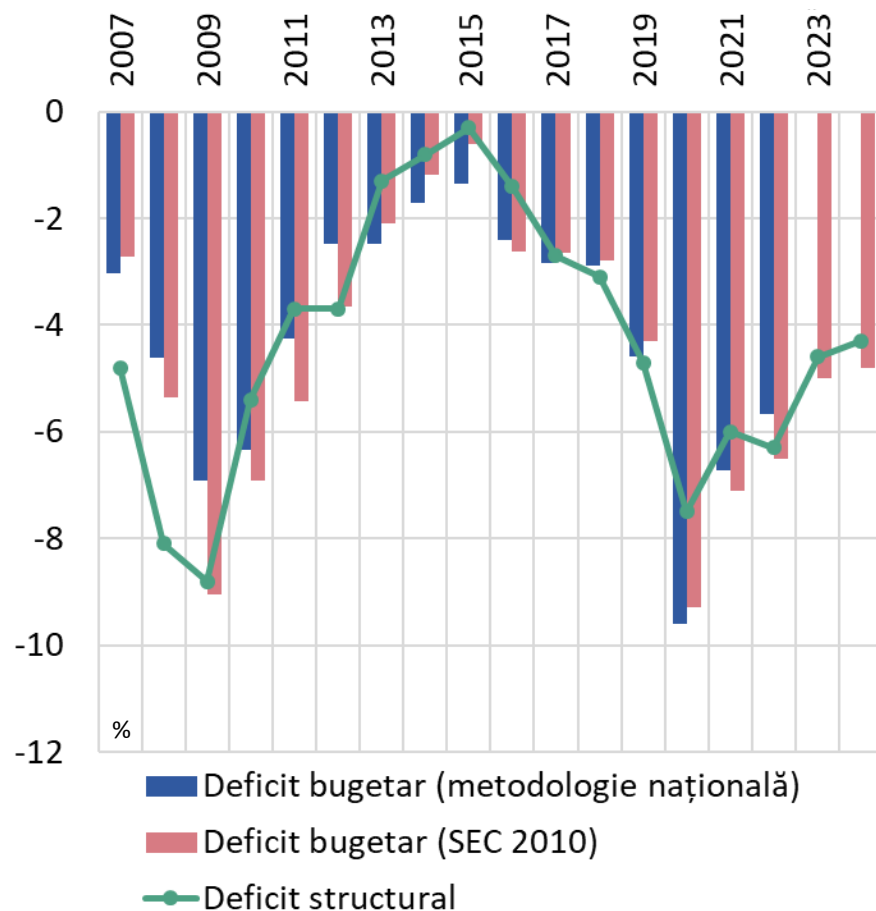
Criza pandemică a afectat mai puțin economia României comparativ cu criza din 2008

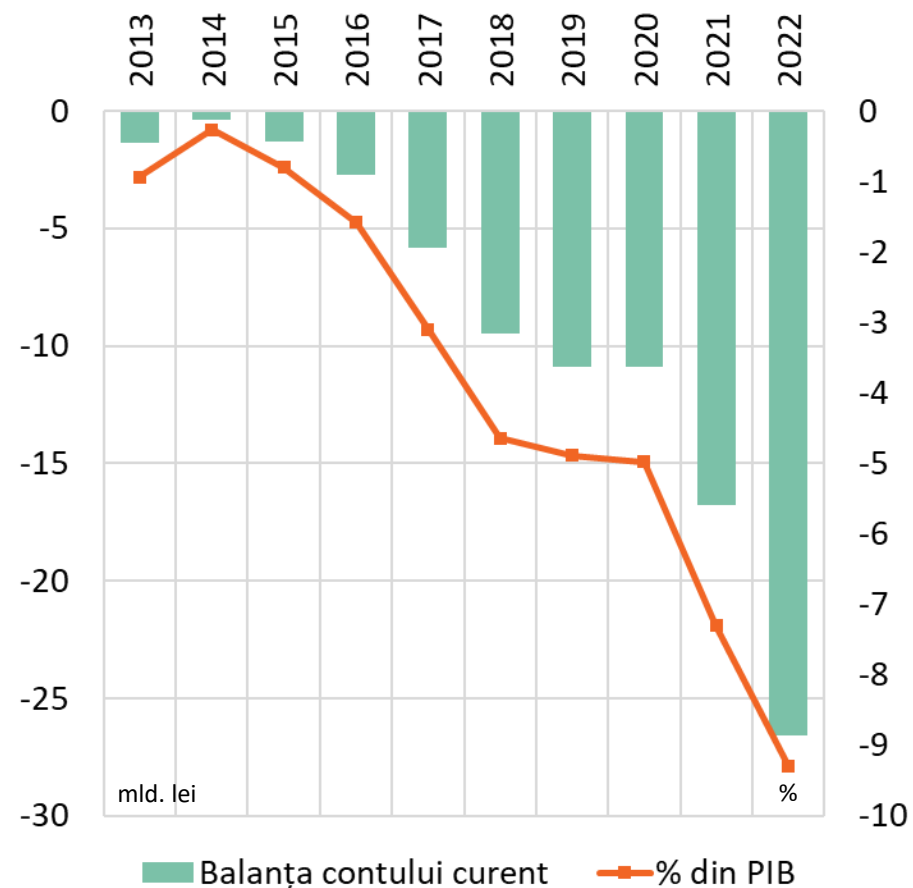
Sursa: BNR

Deficitele gemene – bugetar și de cont curent – o problemă serioasă pentru stabilitatea macro-financiară în România

Balanța bugetului public

Balanța contului curent

Sursa: BNR, MF, CE

Natura structurală a deficitului bugetar în România (1)

- În 2019, înainte de declanșarea pandemiei COVID-19, România era **singura țară din UE** în procedură de deficit excesiv. Pandemia, apoi războiul din Ucraina, au prelungit perioada de restabilire a echilibrului
- Marja de manevră a autorităților pentru reducerea deficitului bugetar este foarte redusă
- ✓ Veniturile fiscale ne plasează la coada clasamentului european, cu un nivel de aproximativ **27,2% din PIB** în 2022
- ✓ Cheltuielile bugetare au un grad ridicat de **rigiditate** – salariile, pensiile și alte cheltuieli sociale au avut o pondere de **81,3% din veniturile fiscale** în 2022
- ✓ Creșterea unor cheltuieli bugetare în anii următori este **inevitabilă**
 - costurile cu apărarea (+ 0,5% din PIB)
 - costurile cu dobânzile la datoria publică
 - costurile legate de pensii speciale, care se acordă unui număr tot mai mare de persoane abia ajunse la maturitate

Natura structurală a deficitului bugetar în România (2)

- În special pe partea de venituri, există un mare număr de **excepții de la regulă**, care au tendința de a se amplifica, nu a se estompa. Exemple relevante:
 - ✓ Scutiri la plata impozitului pe salarii - IT, construcții și servicii pentru construcții, producția de echipamente și materiale pentru construcții, lucrători sezonieri în HoReCa, cercetare/dezvoltare
 - ✓ Scutiri la plata CASS - construcții și servicii pentru construcții, producția de echipamente și materiale pentru construcții
 - ✓ Rata TVA efectivă este de **14,2%** în 2021, iar eficiența taxării este printre cele mai scăzute din UE
 - Un alt exemplu de anomalie flagrantă este declararea, și impozitarea ca atare, sub denumirea de microîntreprindere, a unor persoane juridice cu o cifră de afaceri de până la 500 000 euro, inclusiv posibilitatea ca același acționar să dețină mai multe microîntreprinderi
- ➔ Înainte de a vorbi despre majorări de impozite și taxe, ar fi rațională **eliminarea excepțiilor și anomaliilor fiscale**

Costul îndatorării – comparație regională

2023	România	Bulgaria	Cehia	Polonia	Ungaria
Balanța contului curent (prognoză CE)	-8,1	-0,2	-3,2	-0,7	-3,5
Balanța bugetară (prognoză CE)	-4,7	-4,8	-3,6	-5	-4
Rata medie a dobânzii pe termen lung (criteriu Maastricht) mai 2023	6,3	4,03	4,5	5,93	7,78
Rating de țară (FITCH) iunie 2023	BBB- (stabilă)	BBB (pozitivă)	AA- (negativă)	A- (stabilă)	BBB (negativă)

Sursa: AMECO, Eurostat, FITCH Ratings

O oportunitate istorică: Planul Național de Redresare și Reziliență (1)

- Obiectivul general al **Planului Național de Redresare și Reziliență (PNRR)** este dezvoltarea României prin realizarea unor programe și proiecte esențiale, care să sprijine reziliența, nivelul de pregătire pentru situații de criză, capacitatea de adaptare și potențialul de creștere, prin reforme majore și investiții cheie cu fonduri din **Mecanismul de Redresare și Reziliență**
- Bugetul alocat pentru PNRR este de **29,2 miliarde euro** iar alocarea bugetară în vederea finanțării este condiționată de **realizarea de reforme esențiale**
➔ PNRR reprezintă **o oportunitate majoră și nerepetabilă**
- ➔ din motive politice, programul atrage critici, dar ele nu stau în picioare în fața unei analize obiective
- Dacă România ar avea forța administrativă și politică să îndeplinească toate cerințele din PNRR am putea ajunge, într-un orizont de timp nu foarte îndepărtat, la nivelul mediu de trai al UE

O oportunitate istorică: Planul Național de Redresare și Reziliență (2)

- **România a primit până în prezent 2,7 miliarde de euro sub formă de împrumuturi și 3,6 miliarde de euro granturi din prefinanțare**, sumă ce este condiționată de operaționalizarea structurilor organizatorice necesare implementării PNRR
- Comisia Europeană evaluează **cea de-a doua cerere de plată** a României din PNRR, cu o valoare netă de **2,81 miliarde euro**. Tranșa presupune îndeplinirea a 51 jaloane și ținte dintre care 2 jaloane sunt încă în discuție cu CE (143 milioane euro)
- Lucrurile nu sunt deloc simple → în locul măsurilor de eliminare a anomaliilor fiscale, sunt adoptate noi măsuri care degradează în plus echilibrul fiscal și pun sub semnul întrebării îndeplinirea obiectivelor asumate prin PNRR (ex. scutirile de impozite pentru angajații din sectorul alimentar și agro-alimentar)

**Sectorul bancar: parte a soluției
pentru traversarea crizelor recente**

Indicatorii prudențiali ai sectorului bancar din România

Potrivit EBA, România se încadrează cu toți indicatorii principali în **zona verde**, pentru prima dată de la implementarea tabloului de monitorizare!

	România						media UE					
	2017	2018	2019	2020	2021	Apr. 2023	2017	2018	2019	2020	2021	Dec. 2022
Rata fondurilor proprii de nivel 1*						18.8						16.8
Rata creditelor neperformante						2.7						1.8
Gradul de acoperire cu provizioane a NPL						65.5						43.4
ROE						21.1						8.0
Cost/Venit						49.7						60.6
Credite/Depozite (populație și companii nefinanciare)						64.8						108.1

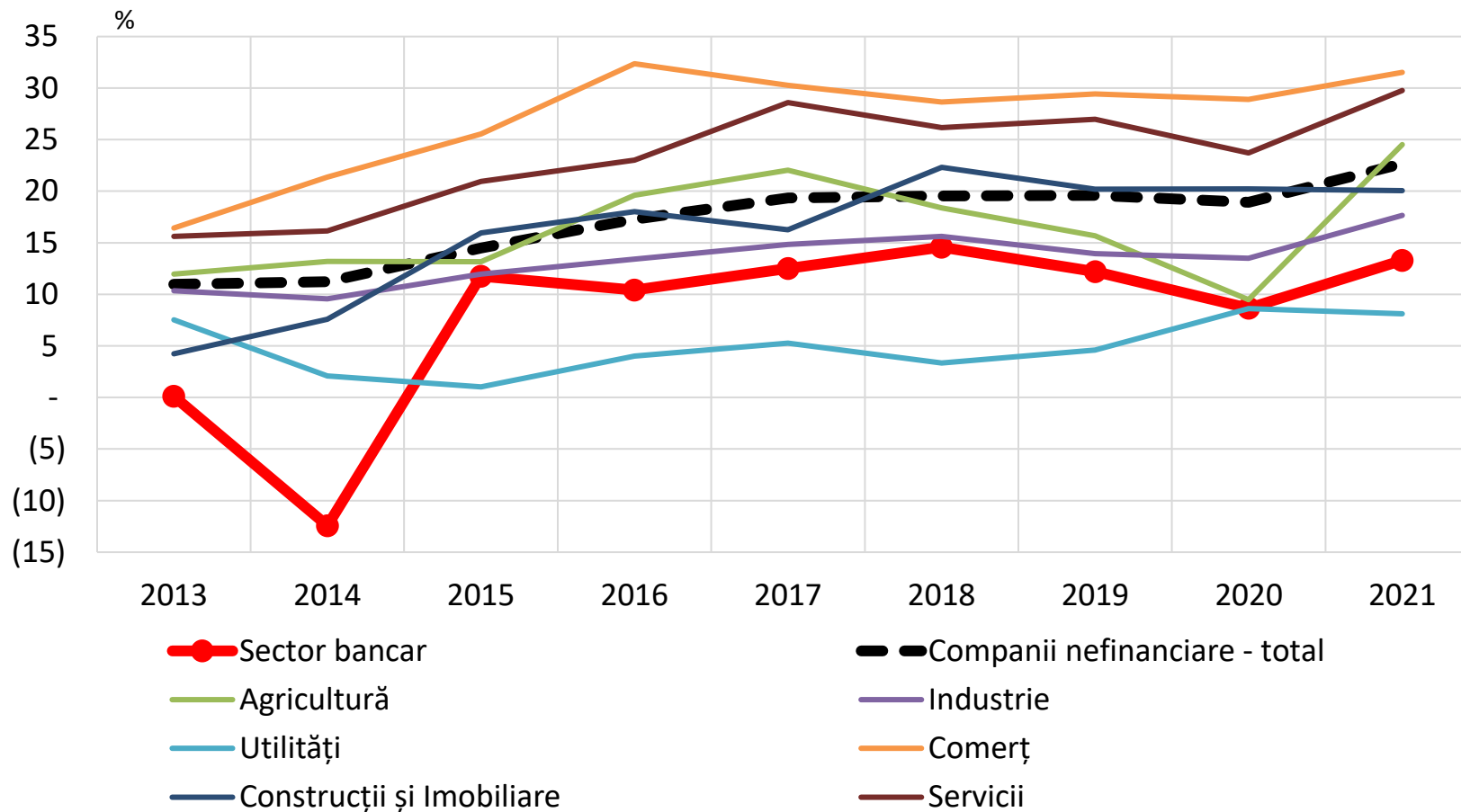
Notă: *indicatorul este calculat la martie 2023

Sursa: EBA, BNR

cel mai bine (best bucket)
intermediar (intermediate bucket)
cel mai rău (worst bucket)

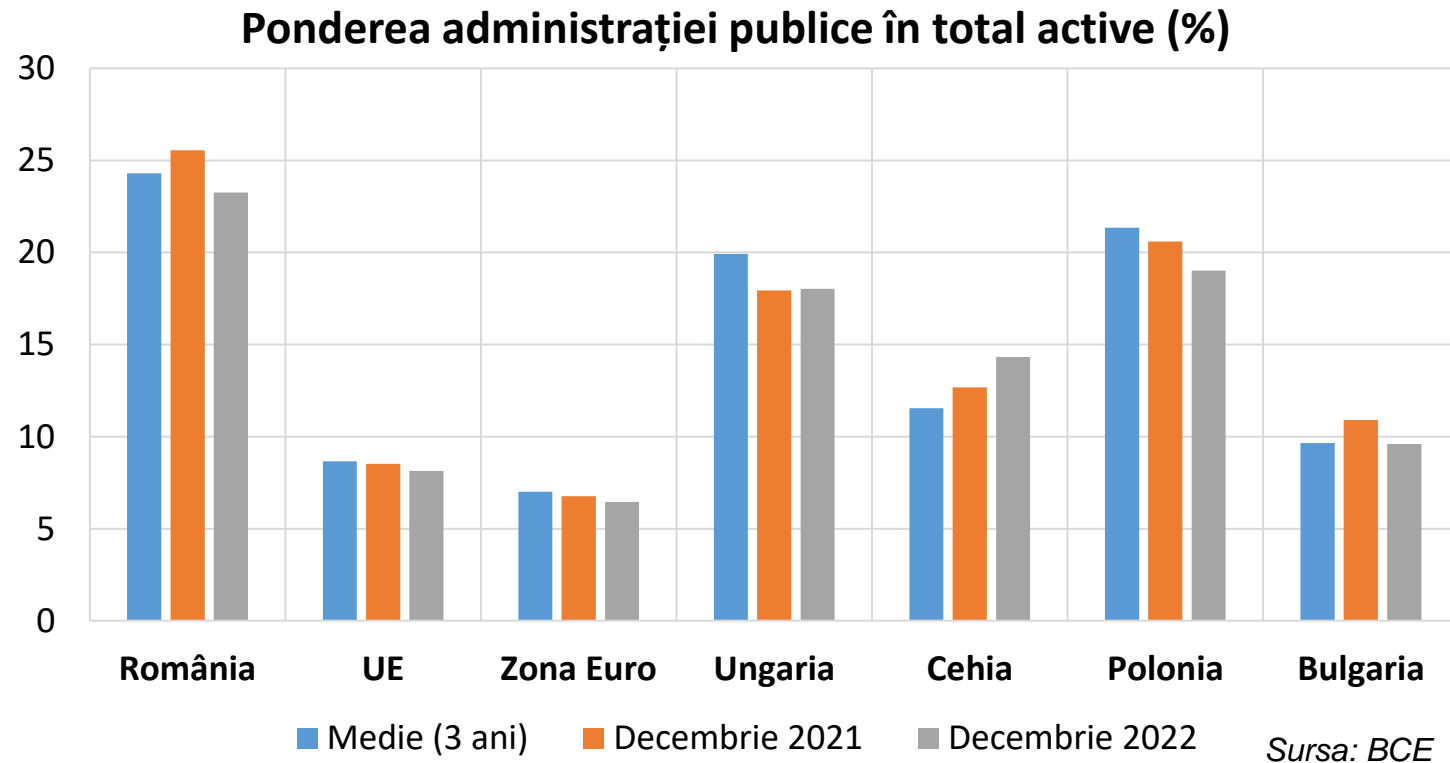
Contrar percepției publice, sectorul bancar este mai puțin profitabil comparativ cu alte sectoare de activitate

Evoluția profitabilității (ROE) în funcție de sectorul de activitate

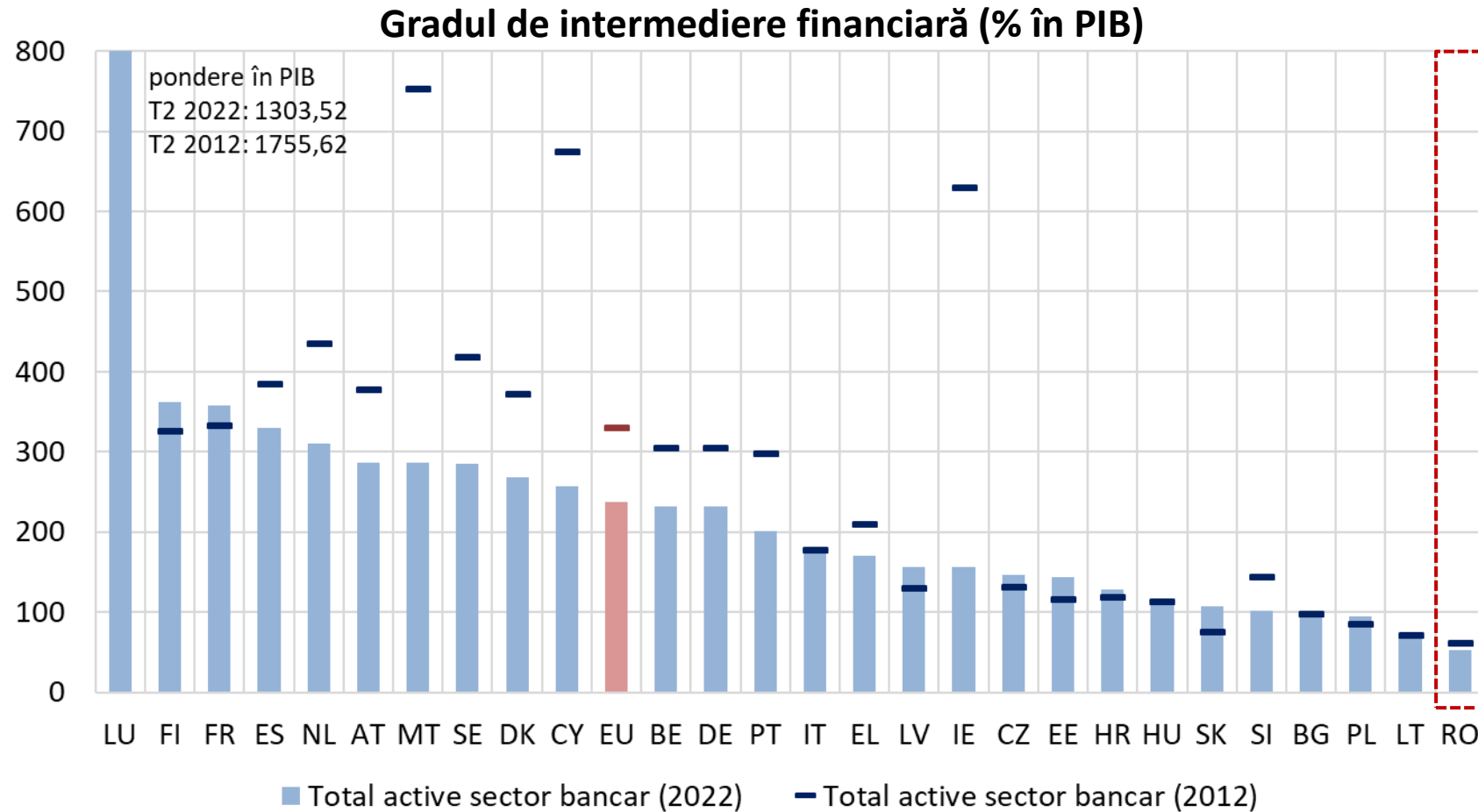
Sursa: BNR, pe baza datelor MFP

Expunere ridicată a sectorului bancar față de administrația publică

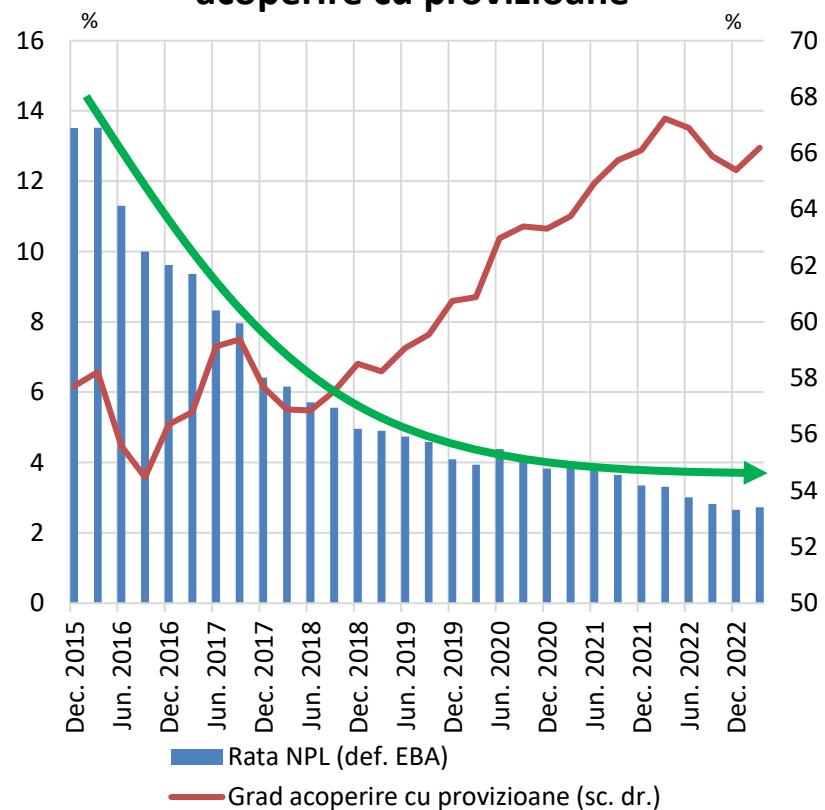
- Spațiu foarte redus de creștere în continuare a expunerii sectorului bancar față de administrația publică
- Băncile înregistrează deja pierderi din portofoliul de titluri de stat, cauzate de creșterea ratelor dobânzii

România se plasează în continuare pe ultima poziție în UE după gradul de intermediere financiară pe segmentul bancar

Sursa: BCE

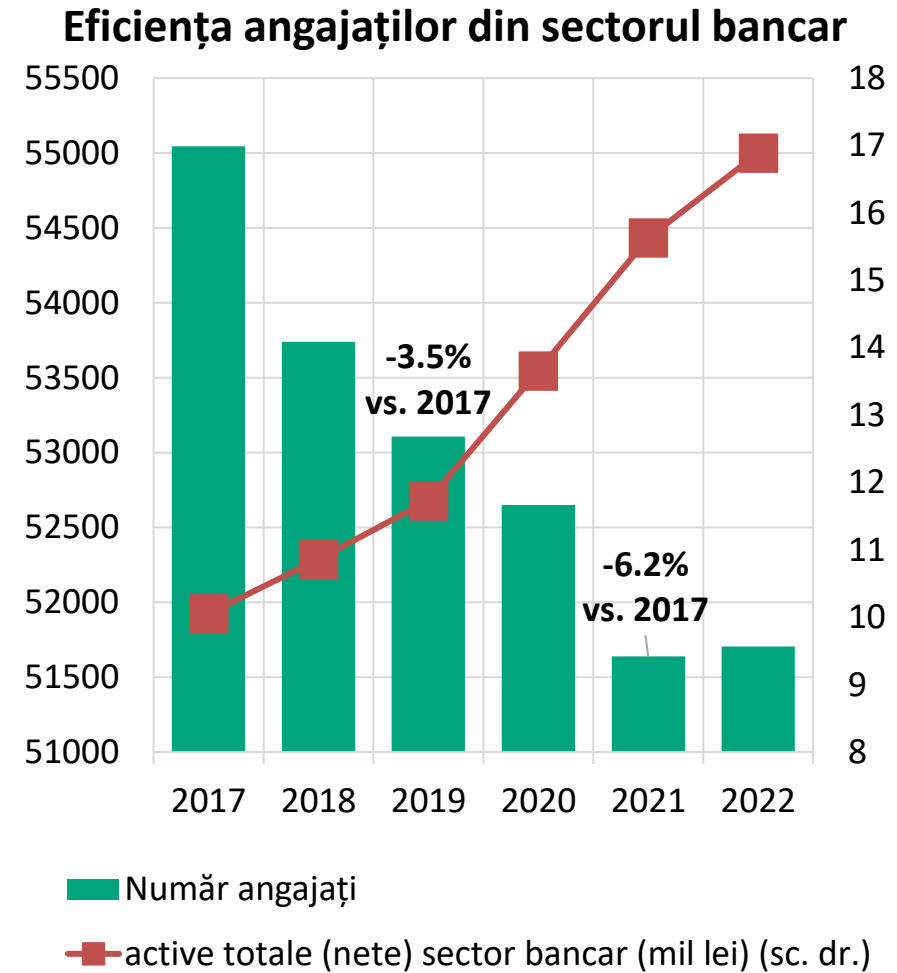
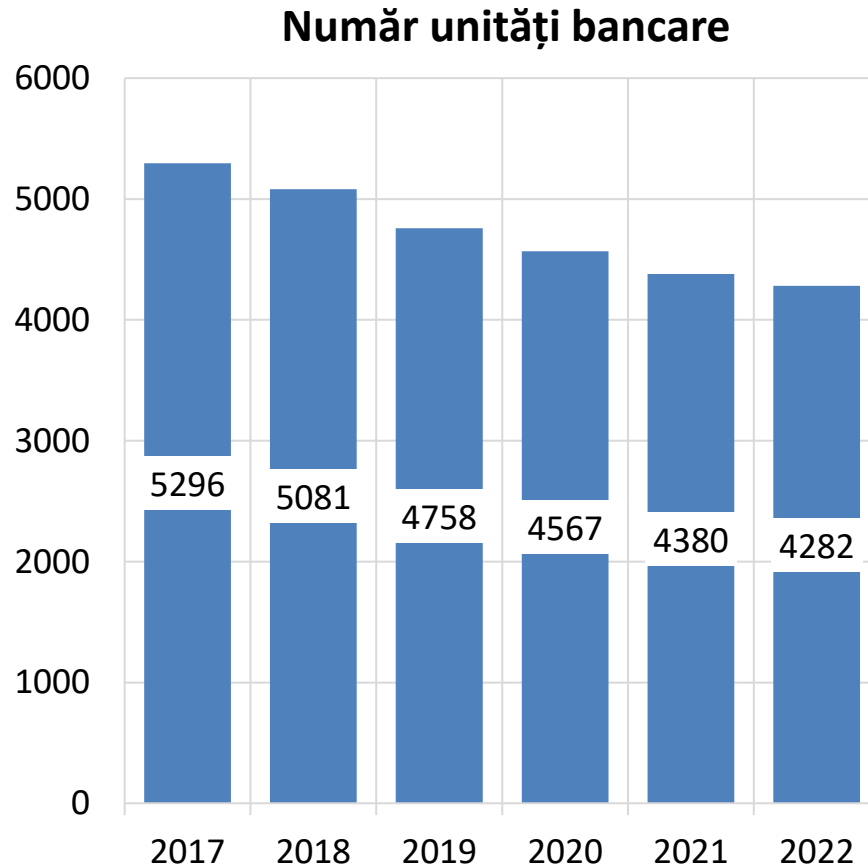
Rata creditelor neperformante și gradul de acoperire cu provizioane

I. Dimensiunea problemei

- Etapa 1: evaluarea independentă a garanțiilor (2013, 2014, 2015)

Modelul clasic de intermediere cunoaște o schimbare în România

Sursa: BNR

Concluzii și perspective

Sectorul bancar românesc s-a dovedit rezilient în fața multitudinii de crize traversate și a reprezentat o parte a soluției pentru redresarea economică

- După anul 2000, am avut 4 falimente bancare, cel mai recent în 2006 – costurile legate de compensarea depozitelor garantate au fost **acoperite integral** din valorificarea activelor acestor bănci
- Capitalizarea sectorului este formată aproape exclusiv din elemente bilanțiere de calitate ridicată (fonduri proprii de nivel 1 de bază)
- Modelul de afaceri al sectorului bancar românesc este în continuare preponderent **tradițional**, apelând într-o măsură redusă la instrumente inovative
- **Măsurile macroprudențiale adresate debitorilor** (gradul de îndatorare sau DSTI) își dovedesc, în prezent, rezultatele – în contextul creșterii ratelor de dobândă, debitorii nu ating un grad de îndatorare excesiv și nu se observă o înrăutățire a volumului creditelor neperformante → Implementarea DSTI a fost măsură bună atât pentru debitori, cât și pentru creditori

Creșterea intermedierei financiare trebuie susținută printr-un mix eficient de măsuri

În condițiile în care creditele reprezintă puțin peste 70% din resursele atrase de la clienți, principala constrângere pentru creșterea creditului neguvernamental o reprezintă **cererea bancabilă relativ limitată** - posibile soluții structurale includ:

- ✓ **Schimbarea Legii nr. 31/1990 privind societățile comerciale în sensul creșterii răspunderii acționarilor** în vederea dezvoltării sustenabile a companiilor → Întreprinderile se pot dezvolta sustenabil doar dacă proprietarii vor alege să **capitalizeze firmele** pe care le dețin în loc să le ofere credite
- ✓ **Ameliorarea cadrului de insolvență**, în linie cu bunele practici internaționale, pentru a proteja creditorul și a mări interesul băncilor în finanțarea sectorului real
- ✓ **Creșterea gradului de educație financiară a antreprenorilor și de pregătire profesională a bancherilor**, pentru mai promptă și eficientă fructificare a oportunităților de dezvoltare a firmelor
- ✓ Promovarea către instituțiile financiare internaționale a solicitării de a revizui strategiile de finanțare pentru România prin utilizarea, într-o proporție mai mare, a facilității de **garanție de portofoliu**

Vă mulțumesc!